

Střední
Zdravotnická
Škola
Pardubice

Filosofie – novověk

Autor: Mgr. Václav Štěpař

Vytvořeno: leden 2014

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- **Kód DUMu:** VY_6_INOVACE_3.ZSV.20
- **Číslo projektu:** CZ.1.07/1.5.00/34.0851
- **Vytvořeno:** leden 2014
- **Ročník:** 3. ročník – střední zdravotnická škola (RVP-ZA)

Vzdělávací oblast	Společenskovědní vzdělávání
Vzdělávací obor	Základy společenských věd
Tematický okruh	Kulturní antropologie

- Studenti se seznámí s některými novověkými filosofy – Descartés, Kant – a jejich základními tezemi. Studenti se seznámí s pojmy racionalismus a empirismus. Součástí je ověřovací část.

Obecné pojednání o novověké filosofii

- polovina 16. století až konec 19. století.
- evropské myšlení ovlivněno několika faktory – **zámořské objevy, nástup renesance**.
- období renesance a humanismu klade důraz na člověka jako jedince, individualitu, osobnost. Svět kolem nás přestává být vykládán pouze z pozice teologie, náboženství a víry.
- důraz na lidský rozum – **racionalismus** –, vzdělání a vědění.
- postupně dochází ke vzniku vědních disciplín, formují se vědy **přírodní**, ale i **společenské** – psychologie, sociologie.
- začíná postupný proces **sekularizace** – odluka církve od státu.
- roste zájem o antiku.
- **nové pojetí smyslu lidské existence** – Erasmus Rotterdamský

René Descartes (1595–1650)

- přední osobnost novověké filosofie, která z jeho učení hodně čerpá.
- Descartův filosofický systém nazýván **kartesianismus**.
- Kartesiánská metoda zkoumání, je postavená na **absolutní pochybnosti**, jíž dospějeme k tomu, co je již dále **nezpochybnitelné**, tj. *clare et distincte*.
- Svět je skutečný, musíme to ale dokázat.
- Descartes se snaží najít bod, o němž nebude moci pochybovat → „**pochybující JÁ**“.
- **Naše bytí nelze již dále zpochybnit**, tím, že o něm přemýšlím potvrzuji, že existuji.
- **Cogito ergo sum** – Myslím, tedy jsem.
- Z Descartova učení se vyvinuly dva filosofické systémy – **racionalismus** a **empirismus**.

Racionalismus

- kladen důraz na rozum jako zdroj poznání. Ten je nezávislý na smyslech.

představitelé: René Descartes, Baruch Spinoza, Nicolas Malebranche, Gottfried Wilhelm Leibniz

Empirismus

- zdroj poznání ve smyslové zkušenosti, tzv. empirii. Stojí v protikladu k racionalismu.

představitelé: Francis Bacon, John Locke, David Hume, George Berkeley

Immanuel Kant (1724–1804)

- Němec, empirik, vedle Descarta další přední filosof novověku.
- Sám své učení veřejně neprezentoval → až pokračovatelé.
- Snaha o vytvoření tzv. **transcendentální filosofie**, tedy filosofie jdoucí za hranici zkušenosti.
- Existence **empirického subjektu** a **transcendentálního subjektu**.
- **empirický subjekt** představuje **nitro člověka** a jeho projevy, **transcendentální subjekt** není součástí světa.
- veškeré naše poznání **začíná zkušeností**, ale ne vše pochází ze zkušenosti – něco **předchází empirickému poznání**.
- empirickému poznání předchází **12 kategorií** + prostor a čas.
- co je mimo čas a prostor lze myslet, ale nelze to nikdy poznat.
- dvě **sféry** (či dva světy), které člověk „obývá“ – svět **nejevový** a svět **jevový**.

SVOBODA

- příroda je spjata zákonitostmi, je tedy **předurčena**, což **svobodu jako takovou vylučuje**.
- lidská svoboda je tedy **spoutána existencí přírodních a fyzikálních zákonů**.
- svobodným se člověk může stát ve světě nejevovém, lze toho dosáhnout vůlí.
- svoboda znamená **uposlechnout** **nepodmíněného kategorického imperativu**.
- **KATEGORICKÝ MORÁLNÍ IMPERATIV**: *jednej vždy tak, aby se maxima tvé vůle mohla stát pravidlem všech rozumných bytostí.*
- Svoboda je podle Kanta závazkem.

Ověření

1. Kdy trvala novověká filosofie?
2. Vysvětlete pojmy racionalismus a empirismus.
3. Vysvětlete Descartův výrok: *myslím, tedy jsem*.
4. Co znamená slovo transcendentální?
5. Co podle Kanta předchází empirickému poznání?
6. Co říká Kant o svobodě?

Prameny a zdroje

- SOBOTKA, Milan - ZNOJ, Milan - MOURAL, Josef. Dějiny novověké filosofie od Descarta po Hegela. 1. vyd. Praha : Filosofický ústav AV ČR, 1993. 269 s. ISBN 80-7007-030-7.
- STÖRIG, Hans Joachim. Malé dějiny filosofie. 7., přeprac. a rozš. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000. 630 s. ISBN 80-7192-500-2.
- HEJNA, Dalibor. Kapitoly z dějin filosofie I. Vyd. 1. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2013. 218 s. Kombinovaná studia pro učitele. ISBN 978-80-7372-994-3.

DĚKUJI ZA POZORNOST.